

แบบขอส่งเอกสารการเผยแพร่บทความวิจัย เพื่อใช้สำหรับการเสนอขอจบการศึกษา
ระดับบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

วันที่ 28 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2563

ชื่อ - นามสกุล (นาย/นาง/นางสาว)..... วิวัฒน์ 6 แสงวงษา..... รหัสประจำตัว..... 55B 73330308
นักศึกษา หลักสูตรมหาบัณฑิต หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา..... รัฐประศาสนศาสตร์
ศึกษาที่ มหาวิทยาลัย ศูนย์.....
เป็นนักศึกษา ภาคปกติ ภาคพิเศษ เข้าศึกษาภาคการศึกษาที่..... 3..... ปีการศึกษา..... 2555
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ บ้านเลขที่ 12 หมู่ 1 ตำบล..... งาม อำเภอ..... ท้องถิ่น จังหวัด..... ปทุมธานี
รหัสไปรษณีย์ 12170 โทรศัพท์ 085-058-3728 แฟกซ์..... - อีเมล.....
หมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้..... 085-058-3728

มีความประสงค์ขอเสนอส่ง บทความวิทยานิพนธ์ บทความการค้นคว้าอิสระ ที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

ตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการ

ชื่อเรื่องบทความ..... นโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบด้านกรมวิเทศนศาสตร์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้คำสั่ง คส. 44 และ ผลกระทบของนโยบาย

ภาษาอังกฤษ..... Policy of Anti-corruption on Personnel Administration of Local Administrative Organization under the Command of National Council for Peace and Order of Section 44 and Impact of the Policy

ชื่อวารสาร..... วิจารณ์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กข- ๓๖๖) ระดับนานาชาติ ระดับชาติ

อยู่ในฐานข้อมูล TCI Scopus ISI อื่นๆ โปรดระบุ.....
เป็นวารสารของประเทศ..... ไทย ปีที่..... 6 ฉบับที่..... 3 หน้าที่.....

นำเสนอในที่ประชุมทางวิชาการที่มีรายงานการประชุมฉบับสมบูรณ์ (Proceedings) (เป็นรวมเล่มบทความฉบับเต็มไม่ใช่บทความย่อ)

ชื่อเรื่องบทความ..... นโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบด้านกรมวิเทศนศาสตร์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้คำสั่ง คส. 44 และผลกระทบของนโยบาย

ภาษาอังกฤษ..... Policy of Anti-corruption on Personnel Administration of Local Administrative Organization under the Command of National Council for Peace and Order of Section 44 and Impact of the policy

ชื่องานประชุมทางวิชาการ..... การประชุมวิชาการและนิทรรศการระดับชาติ ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1

วัน/เดือน/ปี ที่จัดประชุม..... 26 มิถุนายน 2562 หน่วยงานที่จัดประชุม.....

สถานที่ประชุม..... ม.ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ประเทศ..... ไทย

เป็นการประชุมทางวิชาการ ระดับนานาชาติ ระดับชาติ อื่นๆ
การนำเสนอ แบบบรรยาย (Oral Presentation) แบบโปสเตอร์ (Poster Presentation)

การเผยแพร่ในรูปแบบอื่นๆ.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ได้ดำเนินการตามข้อความข้างต้นแล้ว และได้แนบหลักฐานการเผยแพร่ที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องมาด้วยแล้ว

ลงชื่อ.....
(..... พช.วิวัฒน์ 6 แสงวงษา.....)
นักศึกษา.....
วันที่..... 28 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2563

คำรับรอง

ขอรับรองว่า (นาย/นาง/นางสาว)..... วิไลนัทธ์ แก้ววงษา
 ได้เผยแพร่ผลงานวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ ตามรายละเอียดที่ระบุข้างต้นเรียบร้อยแล้ว และได้ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว
 เห็นสมควรเสนอขอส่งเอกสารการเผยแพร่บทความวิจัยได้

ลงชื่อ..... <u>[Signature]</u> (..... <u>ผศ.ดร. สันติ</u> <u>มรสว.บ. 11</u> .....) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ วันที่..... <u>เดือน</u> <u>ค.ค.</u> <u>2567</u> พ.ศ.....	ลงชื่อ..... <u>[Signature]</u> (..... <u>ผ.กมลวาท</u> <u>มรสว.บ. 11</u> .....) ประธานคณะกรรมการประจำหลักสูตร วันที่..... <u>เดือน</u> <u>ค.ค.</u> <u>2567</u> พ.ศ.....
---	---

ให้นักศึกษาแนบเอกสารตามประเภทการเผยแพร่บทความวิจัยให้ครบถ้วน แล้วนำเอกสารส่งที่บัณฑิตวิทยาลัย

ประเภทตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการ

สิ่งที่แนบมาด้วย

- แบบเสนอขอรับการส่งเอกสารการตีพิมพ์ (มรสว.บ. 11)
- แบบตอบรับการลงวารสาร (ตัวจริง) (พร้อมสำเนา 2 ชุด)
- สำเนาปกใน - ปกนอกวารสาร (พร้อมสำเนา 2 ชุด)
- สำเนานำสารบัญ (พร้อมสำเนา 2 ชุด)
- บทความฉบับสมบูรณ์ (พร้อมสำเนา 2 ชุด)
- เล่มวารสารฉบับจริง 00ฉบับ

ครบ

ไม่ครบ

ประเภทนำเสนอผลงานในที่ประชุมวิชาการ

สิ่งที่แนบมาด้วย

- แบบเสนอขอรับการส่งเอกสารการตีพิมพ์ (มรสว.บ.11)
- แบบตอบรับการนำเสนอผลงาน (ตัวจริง) (พร้อมสำเนา 2 ชุด)
- สำเนาปกใน - ปกนอก (พร้อมสำเนา 2 ชุด)
- สำเนานำสารบัญ (พร้อมสำเนา 2 ชุด)
- บทความฉบับสมบูรณ์ (พร้อมสำเนา 2 ชุด)
- ใบประกาศนียบัตรหรือเอกสารที่แสดงถึงการนำเสนอผลงาน (พร้อมสำเนา 2 ชุด)
- เล่มเสนอผลงานที่ได้นำเสนอ (Proceedings) CD

ครบ

ไม่ครบ

ตรวจสอบเอกสาร..... พ.ศ. 2567 36 นก.

1. ทรรศนะของพรรคการเมืองระดับอุดมศึกษา ส.รชช. 6(3) ก.ศ. - ค.ศ. 63 = TCI 2 = 0.60
2. ทรรศนะของพรรคการเมืองระดับอุดมศึกษา ส.รชช. 6(3) ก.ศ. - ค.ศ. 63 = 0.20

ลงชื่อ..... [Signature] ผู้ตรวจสอบ วันที่ 1 เดือน ก.พ. พ.ศ. 64
 (..... นางสาวธิดา โยธากุล .....)

ลงชื่อ..... [Signature]
 (..... ผศ.ดร.ตฤชา สลิวงค์ .....)
 (รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย)
 วันที่ 2 เดือน ก.พ. พ.ศ. 64

ลงชื่อ..... [Signature]
 (..... รศ.ดร.กัณฑ์ชัย คลังพหล .....)
 (คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย)
 วันที่ 02 เดือน ก.พ. 2564 พ.ศ.....

ที่ วจ.วรส. 083.6-1/2562

18 เมษายน 2563

เรื่อง ตอบรับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ลงวารสาร

เรียน คุณวิสาณฑ์ แสงงทา

ตามที่ท่านได้ส่งบทความ เรื่อง “นโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤตินิชอบด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้ คำสั่ง คสช. มาตรา 44 และผลกระทบของนโยบาย (Policy of Anti-corruption on Personnel Administration of Local Administrative Organizations under the Command of National Council for Peace and Order of Section 44 and Impact of the Policy)” เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ออนไลน์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ นั้น

กองบรรณาธิการ วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ หมายเลข ISSN 2408-2473 (ผ่านการประเมินคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index: TCI) รอบที่ 4 ให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2563 - 2567) ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรรับบทความของท่านเพื่อส่งผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2563) ทั้งนี้เมื่อบทความของท่านได้รับการตีพิมพ์แล้วกองดำเนินการวารสารฯ จะแจ้งให้ท่านทราบต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รศ.ดร.โกสุม สายใจ)

บรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
โทรศัพท์ 02-432-6101-5 ต่อ 1220

น.เชาว์วิภาณี บัณฑิต

www.rpu.ac.th

วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, RAJAPRUK UNIVERSITY

ปีที่ 6
VOL 6

ISSN:2408-2473

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
RAJAPRUK UNIVERSITY

ฉบับที่ 3

(กันยายน – ธันวาคม 2563)

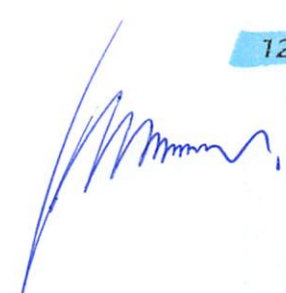
สารบัญ

บทความวิชาการ

- คุณภาพการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ
: จุไรรัตน์ ฉิมพาลี 7

บทความวิจัย

- อิทธิพลของคณะกรรมการ โครงสร้างผู้ถือหุ้น คุณภาพการสอบบัญชีและคุณภาพกำไรที่มีผลต่อราคาตลาดหุ้นสามัญของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมบริการและกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
: ทิวารัตน์ ผลดีสุขสกุล และ สุภา ทองคง 15
- คุณลักษณะของผู้ประกอบการเพื่อสังคมในประเทศไทย
: สรณ โภชนจันทร์ กุลยา อุบพงษ์ ชนิกันต์ อัศวนันท์ กมลวรรณ มิ่งคัง และ สมฤกษ์ การวิวัฒน์ 31
- การจัดการความรู้กับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานพันธกิจการศึกษา มูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย
: จริญญา แซ่อึ้ง และ สำเริง อ่อนสัมพันธุ์ 44
- ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่จำเป็นสำหรับบุคลากรตามความต้องการของสถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมและเขตประกอบการอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
: จันจิรา ดีเลิศ 60
- การยอมรับความเสี่ยง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเงินส่วนบุคคลและพฤติกรรมออมเพื่อการเกษียณอายุของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตจังหวัดปทุมธานี
: เกตุมนี พลับนิล และ สุภา ทองคง 73
- รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในจังหวัดนนทบุรี
: นรเศรษฐ์ ชุมวงศ์ และ สราวุธ เศรษฐขจร 90
- การพัฒนาความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ โดยใช้แบบฝึกทักษะร่วมกับเกม Kahoot ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
: ชลธิชา เลิศวิสุทธินันท์ และ ศรีสมร พุ่มสะอาด 109
- ประสิทธิภาพของการใช้นโยบายว่าด้วยการป้องกันการทุจริตประพจน์มิชอบด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44
: วิสานท์ แสงหา 121

ประสิทธิผลของการใช้นโยบายว่าด้วยการป้องกันการทุจริตประพดติมิชอบด้านการ
บริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44
The effectiveness of the Policy Anti-corruption on Personnel
Administration of Local Administrative Organizations under the
Command of National Council for Peace and Order of Section 44

วิสานท์ แสงหงา

โทร.085-058-3728, E-mail: sawangha2521@gmail.com

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

สุพจน์ ทรายแก้ว

โทร.081-899-1376, E-mail: saisupot@vru.ac.th

ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

สาธิต วงศ์อนันต์นนท์

โทร.089-799-9994, E-mail: satitv17@gmail.com

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Visan Sawangha

Doctor of Public Administration Program Department of Public Administration

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

Suphot Saikaew

Thesis Advisor Walai Alongkorn Rajabhat University

Satit Vonganannon

Thesis Co-Advisor

รับเข้า: 29 มกราคม 2563 แก้ไข: 7 เมษายน 2563 ตอรับ: 18 เมษายน 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้นโยบายว่าด้วยการป้องกันการทุจริตประพดติมิชอบด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44 ผู้ให้ข้อมูล คือ ตัวแทนสำนักงาน ป.ป.ช. หน่วยงานส่วนกลาง และผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 24 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์และตีความเพื่อสร้างข้อสรุปเนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการณ์และสาเหตุในการใช้คำสั่งภายใต้ คสช. มาตรา 44 เกิดจากการทุจริตในการบริหารงานบุคคลของ อปท. เพิ่มมากขึ้น เนื่องด้วยผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจเต็มในการออกคำสั่งการบรรจุ แต่งตั้ง การย้าย การโอนการรับโอน การเลื่อนระดับ การเลื่อนขึ้นเงินเดือน ซึ่งเป็นช่องว่างก่อให้เกิดการทุจริตของผู้มีอำนาจ เกิดความเสียหายต่อระบบการบริหารงานบุคคลของ อปท. อย่างร้ายแรง รัฐบาลในขณะนั้นจำเป็นต้องออกคำสั่งภายใต้ คสช. มาตรา 44 เพื่อแก้ปัญหาการทุจริตในการบริหารงานบุคคลของ อปท. อย่างเร่งด่วน ผลของนโยบายเชิงบวก คือ 1) สามารถแก้ปัญหาการทุจริตได้อย่างรวดเร็ว 2) ผู้มีส่วนได้เสียที่ต้องการความช่วยเหลือได้รับความพึงพอใจ 3) ได้บุคลากรที่มีความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง 4) การบริหารงานบุคคลเป็นไปตามหลักคุณธรรม และ 5) สังคมยอมรับถึงความโปร่งใสในการสรรหาบุคลากรของ อปท. มากขึ้น ผลเชิงลบ คือ 1) การดำเนินการเร่งด่วนอาจจะเกิดความผิดพลาดในการหาตัวผู้กระทำความผิด 2) เกิดการเสียขวัญและเสียกำลังใจในการปฏิบัติงาน 3) อปท. ขาดแคลนบุคลากรบางตำแหน่งงานบางช่วงเวลา และ 4) กลไกการปฏิบัติงานตามปกติในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอาจมีความหย่อนประสิทธิภาพในอนาคต เนื่องจากไม่ได้ปฏิบัติงานในระบบการปฏิบัติงานตามปกติเป็นเวลานาน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คำสั่ง คสช. มาตรา 44 การทุจริตประทุติมิชอบ
ด้านการบริหารงานบุคคล

Abstract

The purpose of this research was to study the effectiveness of the policy implementation in corruption prevention of the personnel management in the local government organization under the Command of National Council for Peace and Order of Section 44. It was conducted by in depth interviewing 24 key informants including personnel of the National Anti-Corruption Commission (NACC), personnel of central agencies and executives of local government organizations. The data were analyzed using the content analysis. The research results revealed that : The conditions and the causes of the implementing these orders due to the increasing of the misconducting in personnel management of local government organizations more and more, while the local executives had been authorized the full power in recruiting, appointment, transferring, promotion, salary increasing, This authorizations brought about more corruption which caused serious damage to the personnel management system of the local government organizations. To was necessary for the former government in issuing such orders under the command of NACC to solve the

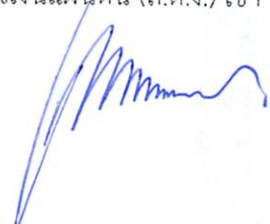

misconducting in personnel management urgently. The positive effects of the policy implementation including 1) the misconduct in the personnel management could be solved rapidly and efficiently, 2) all stakeholders got high satisfactions, 3) they could get all personnel complied with all position qualifications, 4) the personnel management could be under merit system and 5) the transparency in personnel recruiting system could be recognized by the society. The negative effects including 1) there may be mistakes in finding the correct misconductors due to the rapidity of the investigation procedure, 2) the morale and the working spirit of the officials may be reduced, 3) there may be scarcity in finding appropriate personnel of some positions and 4) the normal mechanism of some anti-corruption organizations may be reduced due to lacking of normal process operation.

Keywords: effectiveness, local government organizations, the Command under Section 44 of National Council for Peace and Order, misconduct in personnel management

บทนำ

การทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานภาครัฐ ถือเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของชาติรูปแบบหนึ่ง ซึ่งหลายท่านมองข้ามเพราะคิดว่าไม่สำคัญและไม่ใช่ปัญหาของตนเอง หรือบางครั้งมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว ซึ่งแท้จริงแล้วปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวพัน และเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมทุกคน โดยปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานภาครัฐนี้ อาจมีสาเหตุหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ความยากจนของข้าราชการชั้นผู้น้อย ความอยากได้อะไรก็มี การขัดกันของผลประโยชน์ การทุจริตคอร์รัปชันเชิงนโยบาย ฯลฯ ซึ่งปัญหาการทุจริตเป็นปัญหาสำคัญที่มีนักทฤษฎี นักวิชาการ หรือนักวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญและได้ทำการศึกษาวิจัยและพัฒนากรอบแนวความคิดและทฤษฎีขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาทิ ทฤษฎีของ Meny (1996) และ Banfield (1975) ได้ระบุตัวแปรสำคัญที่สนับสนุนให้การการทุจริตได้แก่ 1) การขาดแรงจูงใจที่จะดำเนินงานอย่างสุจริต เนื่องจากความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตัดสินใจที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยการทุจริต 2) การแทรกแซงทางการเมือง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหน่วยงาน และ 3) การที่หน่วยงานของรัฐมีอำนาจเพิ่มมากขึ้น สำหรับประเทศไทยแม้รัฐบาลทุกยุคทุกสมัย พยายามที่จะปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันโดยการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ อย่างเช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) มีจุดมุ่งหมายเพื่อควบคุมและลงโทษข้าราชการประจำ และในปี พ.ศ.2540 ได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทของ ป.ป.ป. ไปเป็นสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช) เพื่อสร้างกรอบในการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันให้ครอบคลุมไปถึงฝ่ายการเมือง พร้อมกับการให้อำนาจสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (ส.ต.ง.) เข้า

ตรวจสอบการใช้งบประมาณแผ่นดินมากขึ้น แต่ดูเหมือนว่ายังมีการป้องกันปราบปราม ก็ยังทำให้รูปแบบและพฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชัน สำนักงาน ป.ป.ช. ได้รวบรวมสถิติการกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัด อปท. ว่ากระทำการทุจริตตั้งแต่ ปี พ.ศ.2543 - 2550 รวม 8 ปี พบว่า 1) บุคลากรของ อปท. หมายถึง ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานท้องถิ่น ถูกกล่าวหาว่ากระทำการทุจริต รวมทั้งสิ้น 5,508 เรื่อง มีผู้ถูกกล่าวหา 9,467 ราย หน่วยงานที่ถูกกล่าวหาว่าทุจริตมากที่สุด คือ อบต. จำนวน 3,235 เรื่อง รองลงมา คือ เทศบาล จำนวน 1,705 เรื่อง อบจ. จำนวน 283 เรื่อง กทม. จำนวน 273 เรื่อง และเมืองพัทยา จำนวน 12 เรื่อง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2550) จากสถิติการดำเนินการปราบปรามการทุจริตโดย ป.ป.ช. ระหว่างปี พ.ศ.2550-2557 เรื่องกล่าวหาที่รับดำเนินการจำนวน 34,528 เรื่อง แบ่งประเภทได้ดังนี้ การกระทำความอื่น ๆ เช่น เรียกรับสินบน เบียดบังหรือยักยอกทรัพย์สิน ปลอมเอกสารหรือรับรองเอกสารเป็นเท็จมากที่สุด (หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์, 2560: ออนไลน์) และจากดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันประจำปี2558 (Corruption Perceptions Index 2015) ผลคะแนนภาพลักษณ์คอร์รัปชันโลกประจำปี 2558 พบว่าประเทศไทยได้ที่ 76 จาก 168 ประเทศ ดังนั้น นโยบายการป้องกันการทุจริต จึงถูกพิจารณาโดยรัฐบาลของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้า คสช. ภายใต้การปกครองประเทศของ คสช. “มาตรา 44” แห่งรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว เพื่อแก้ไขปัญหาและปราบปรามการทุจริตซึ่งหนึ่งในประเด็นสำคัญ คือ ปัญหาการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอันเนื่องมาจากมีการใช้ระบบอุปถัมภ์ในการสอบแข่งขัน การเลื่อนตำแหน่ง การโอน และการย้าย รวมถึงมีการเรียกรับผลประโยชน์ เพื่อมิให้เกิดความไม่เป็นธรรมและเกิดความเสียหายต่อระบบการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างร้ายแรง โดยกำหนดให้คณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เข้ามาทำหน้าที่เกี่ยวกับการสอบแข่งขันการสอบคัดเลือก การคัดเลือก และการโอนข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม และจากการศึกษาข้อมูลคดีทุจริต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาประสิทธิผลการใช้นโยบายว่าด้วยการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิผลการใช้นโยบายว่าด้วยการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาประสิทธิผลการใช้นโยบายว่าด้วยการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด 24 คน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก

รายละเอียด	จำนวน (คน)
ตัวแทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)	1
ตัวแทนกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น	1
ตัวแทนคณะกรรมการกลางของท้องถิ่น	1
ตัวแทนนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด	1
ตัวแทนนายกเทศบาล	5
ตัวแทนนายกองค์การบริหารส่วนตำบล	5
ตัวแทนปลัดเทศบาลและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	10
รวม	24

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ การศึกษาเอกสาร และการใช้แบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เกี่ยวกับประสิทธิผลของการใช้นโยบายว่าด้วยการป้องกันการทุจริตประพุดิมีขอบด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44 ไปปฏิบัติ มีอะไรบ้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และคำร้อยละเพื่อนำไปสู่การเปรียบเทียบประสิทธิผลต่อไป

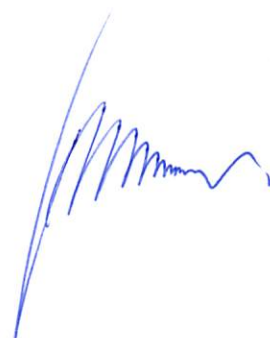
ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า สาเหตุหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดนโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพุดิมีขอบด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44 สืบเนื่องมาจากในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2550-2557 โดยคดีทุจริตที่เกิดขึ้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลที่มีความถี่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ การเรียกรับเงินของผู้มีอำนาจในการบรรจุแต่งตั้ง โอนย้าย การต่อสัญญาจ้าง และการประเมินผลการปฏิบัติงาน และที่ปรากฏเด่นชัดเป็นข่าวโด่งดัง คือ กรณีการจัดสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลเป็นพนักงานส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยพบว่า การจัดสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลเป็นพนักงานส่วนตำบล มีการเปลี่ยนคะแนนผู้สอบได้ และมีการปลอมลายเซ็นมหาวิทยาลัยที่เป็นหน่วยงานกลางในการจัดสอบ ซึ่งนอกจากจังหวัดมหาสารคามแล้ว ยังมีอีกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกหลายจังหวัด ซึ่งเท่าที่ตรวจสอบพบของสำนักงาน ป.ป.ช. มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประมาณ 73 แห่ง ที่มีการทุจริต โดยผู้ร่วมกระทำคามผิดนั้นมิทั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และข้าราชการใน อบต. เป็นต้น จึงทำให้ คสช. และ สนช. ไม่สามารถอยู่เฉยได้ จึงจำเป็นต้องรีบจัดการแก้ไข เนื่องจากระเบียบ กฎเกณฑ์การคัดเลือก การสอบแข่งขันใน

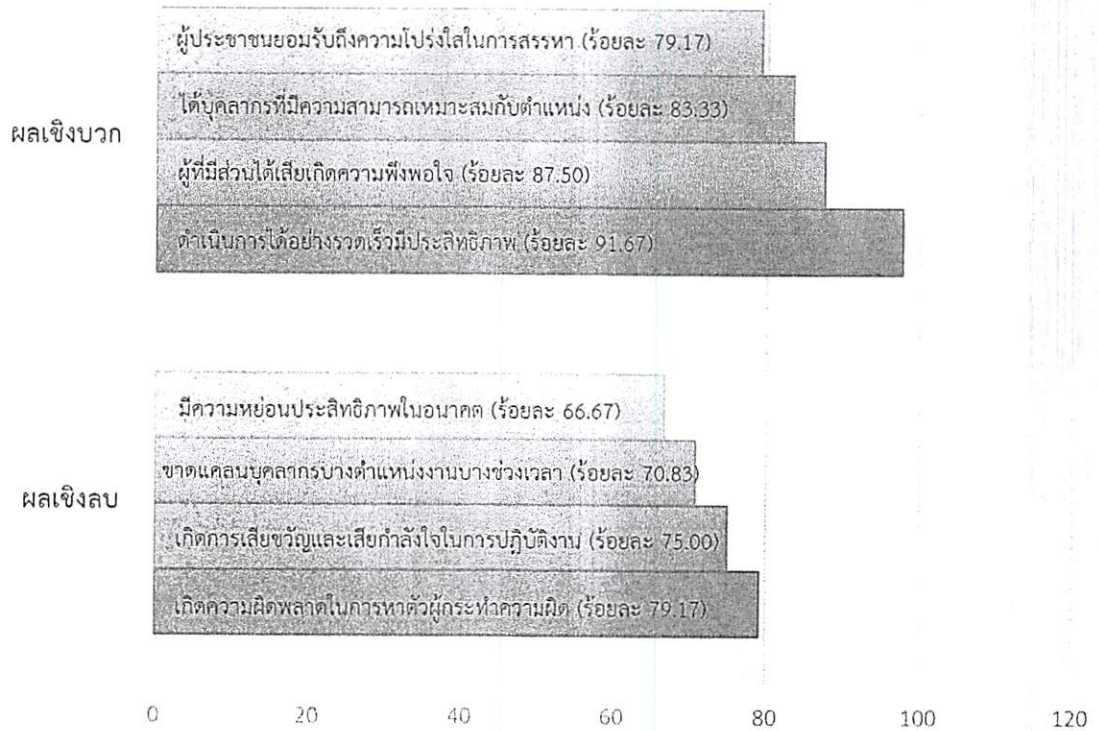

ขณะนั้นให้อิสระเต็มที่แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและท้องถิ่นจังหวัดในการสอบแข่งขันเพื่อสรรหาบุคลากรของท้องถิ่นเอง ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่ทำให้เกิดนโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44 เพื่อใช้แก้ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเร่งด่วน

ประสิทธิผลของการใช้นโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ผลที่เกิดขึ้นจากการนำนโยบายมาใช้ แบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบไปด้วย 1) เกิดผลเชิงบวก คือ สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาการซื้อขายตำแหน่งระหว่างผู้สอบแข่งขันกับข้าราชการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสรรหาได้ คิดเป็นร้อยละ 91.67 รองลงมา คือ ทำให้ผู้ร้องเรียนที่ได้รับความเสียหายหรือผู้ที่มีส่วนได้เสียเกิดความพึงพอใจ คิดเป็นร้อยละ 87.50 สามารถเป็นหลักประกันว่าจะได้บุคลากรที่มีความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งและเกิดความเสมอภาค ยุติธรรม คิดเป็นร้อยละ 83.33 และทำให้สังคมและประชาชนยอมรับถึงความโปร่งใสในการสรรหาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 79.17 ตามลำดับ 2) ผลเชิงลบที่เกิดขึ้น คือ อาจเกิดความผิดพลาดในการหาตัวผู้กระทำความผิดเพราะการใช้อำนาจตามคำสั่ง คสช. อย่างเร่งด่วนได้ ทำให้เกิดความผิดพลาดในการลงทัณฑ์ผู้ที่ทุจริตคอร์รัปชัน คิดเป็นร้อยละ 79.17 รองลงมา คือ อาจเกิดการเสียชีวิตและเสียกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดผลกระทบในวงกว้างต่อการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม คิดเป็นร้อยละ 75.00 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการสรรหาและคัดเลือกบุคคลที่จะบรรจุและแต่งตั้งได้โดยตรง อาจส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดการขาดแคลนบุคลากรบางตำแหน่งงานบางช่วงเวลา คิดเป็นร้อยละ 70.83 และกลไกการปฏิบัติงานตามปกติในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการบริหารบุคคลเมื่อมีการยกเลิกคำสั่ง คสช. มาตรา 44 อาจมีความหย่อนประสิทธิภาพในอนาคต เนื่องจากไม่ได้ปฏิบัติงานในระบบการปฏิบัติงานตามปกติเป็นเวลานาน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ตามลำดับ

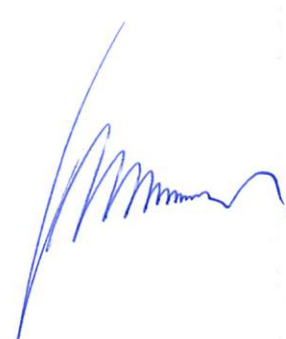

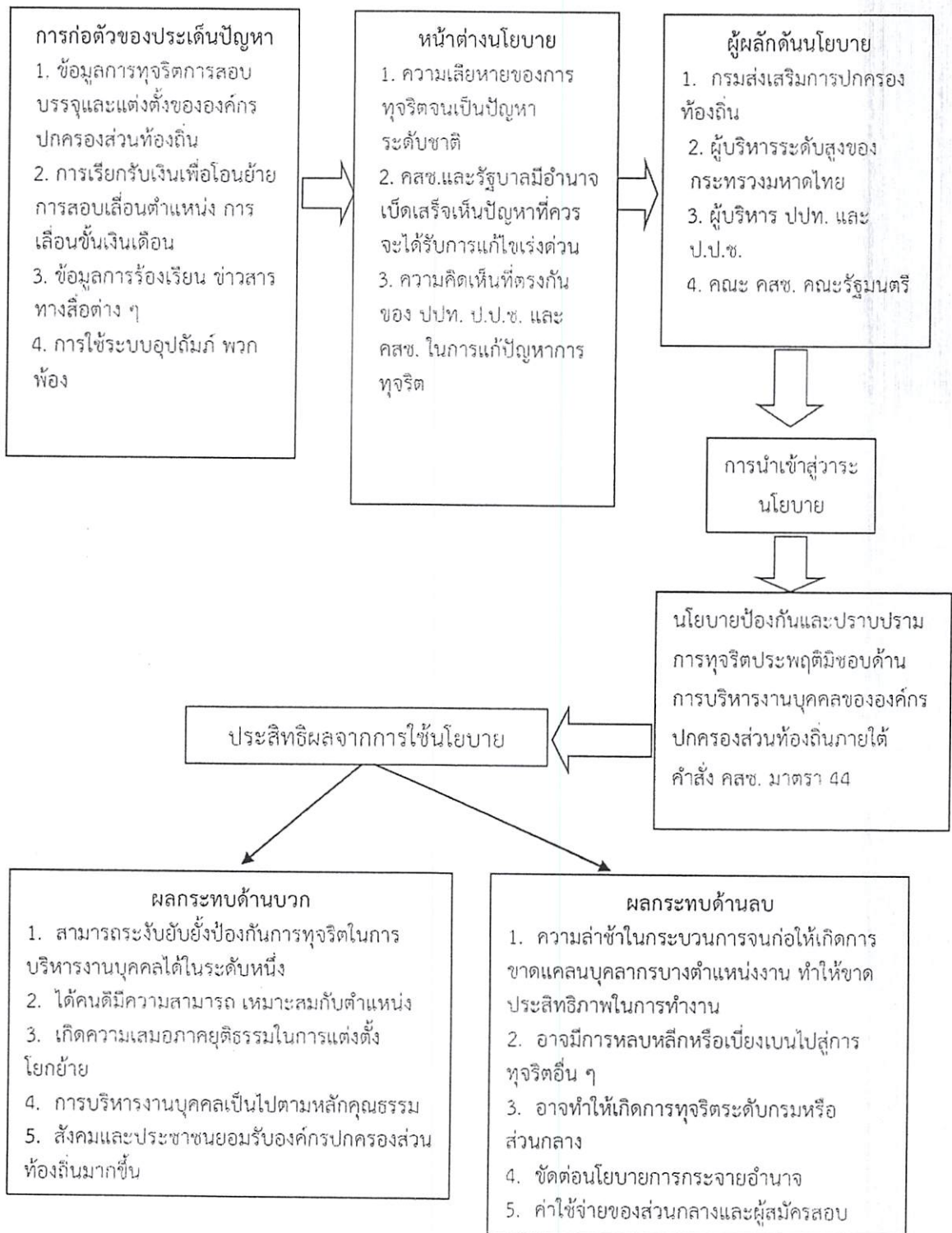
ประสิทธิผลของการใช้นโยบาย

ภาพที่ 1 ประสิทธิผลของการใช้นโยบาย

จากการศึกษาประสิทธิผลของนโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44 สามารถสรุปเป็นภาพได้ดังนี้

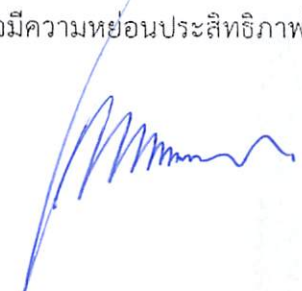

ภาพที่ 2 ประสิทธิภาพของนโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสาเหตุหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดนโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤตินิยมขอรับการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44 พบว่า คดีทุจริตที่เกิดขึ้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลที่มีความถี่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ การเรียกรับเงินของผู้มีอำนาจในการบรรจุแต่งตั้ง โอนย้าย การต่อสัญญาจ้าง และการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยผู้ร่วมกระทำคามผิดนั้นมีทั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และข้าราชการใน อบต. เป็นต้น จึงเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่ทำให้เกิดนโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤตินิยมขอรับการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44 เพื่อใช้แก้ปัญหาการทุจริตประพฤตินิยมขอรับการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดวงหทัย อินทะชัย (2552) ศึกษากระบวนการทุจริตคอร์รัปชันในการบรรจุและแต่งตั้งพนักงานส่วนท้องถิ่น พบว่า กระบวนการทุจริตคอร์รัปชันในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนท้องถิ่นรวมถึงรูปแบบและพฤติกรรม ตั้งแต่การกินตามน้ำ ทวนน้ำ สมยอมกันทุกฝ่าย นอกจากนี้ ยังพบว่ากระบวนการทุจริตคอร์รัปชันในการบรรจุแต่งตั้งพนักงานส่วนท้องถิ่นมีผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการ 3 ฝ่าย คือ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น และพนักงานส่วนท้องถิ่น โดยผู้บริหารท้องถิ่น และพนักงานส่วนท้องถิ่นเป็นตัวแทนในการเข้าไปตกลงกับผู้ที่ต้องการบรรจุแต่งตั้งเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่นโดยมีการจ่ายเงินเพื่อให้ได้บรรจุในตำแหน่งนั้น ๆ ตลอดจนกฎหมายเปิดช่องให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจที่จะบรรจุแต่งตั้งหรือไม่บรรจุแต่งตั้งได้ ซึ่งผู้มีอำนาจดังกล่าวมาจากการเลือกตั้งที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงในการเข้าสู่ตำแหน่ง จึงได้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองในการถอนทุนคืนก่อนหมดวาระ

จากการศึกษาประสิทธิผลของการใช้นโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤตินิยมขอรับการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44 พบว่า เกิดผลเชิงบวก คือ 1) สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา 2) ทำให้ผู้ร้องเรียนที่ได้รับความเสียหายหรือผู้ที่มีส่วนได้เสีย ได้รับความพึงพอใจ 3) สามารถเป็นหลักประกันว่าจะได้บุคลากรที่มีความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง 4) ทำให้มีการบริหารงานบุคคลเป็นไปตามหลักคุณธรรมมากยิ่งขึ้น และ 5) ทำให้สังคมและประชาชนยอมรับถึงความโปร่งใสในการสรรหาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น สำหรับผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้น คือ 1) อาจเกิดความผิดพลาดในการหาตัวผู้กระทำความผิด ทำให้เกิดความผิดพลาดในการลงทัณฑ์ผู้ที่ทุจริตคอร์รัปชัน 2) อาจเกิดการเสียขวัญและเสียกำลังใจในการปฏิบัติงาน 3) อาจส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดการขาดแคลนบุคลากรบางตำแหน่งงานบางช่วงเวลา และ 4) กลไกการปฏิบัติงานตามปกติในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมีความหย่อนประสิทธิภาพใน

อนาคต ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรพงษ์ แสงเรณู (2559: 98) ศึกษาผลกระทบการทุจริตประพฤตินิยมชอบในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พบว่าผลกระทบจากการทุจริตประพฤตินิยมชอบในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ผลกระทบต่อองค์กร เป็นการสูญเสียงบประมาณเพื่อแลกกับการได้บุคลากรที่ไม่มีความรู้ความสามารถ เกิดปัญหาภาวะคนล้นงาน เกิดภาวะความขัดแย้งในองค์กรระหว่างผู้บริหารท้องถิ่นและพนักงานส่วนท้องถิ่น กลายเป็นวัฒนธรรมและภาพลักษณ์องค์กรที่ผิดในการยอมรับการทุจริตประพฤตินิยมชอบของผู้บริหารท้องถิ่นเป็นเรื่องธรรมดา 2) ผลกระทบต่อพนักงานส่วนท้องถิ่น ทำให้ขาดความก้าวหน้ารายได้และค่าตอบแทนไม่เพียงพอต่อรายจ่ายและหนี้สินส่งผลต่อภาวะความเครียด ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ขาดความทุ่มเท ขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ขาดการพัฒนาตนเอง ขาดความจงรักภักดีต่อองค์กร และสำคัญที่สุดคือนำไปสู่การทุจริตต่อหน้าที่เพื่อให้ได้เงินหรือค่าตอบแทนอื่น และ 3) ผลกระทบต่อการพัฒนาท้องถิ่นโดยไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน ขาดการมีส่วนร่วม ขาดความโปร่งใสและความเสมอภาค

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

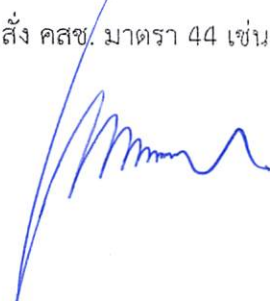
1. กรมการปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการการปรับแก้กฎหมายการบริหารงานบุคคลให้เหมาะสม จัดระบบตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของผู้บริหารท้องถิ่นอย่างเคร่งครัด รวมถึงปรับแก้โครงสร้างองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งระบบให้สามารถปฏิบัติการตรวจสอบได้อย่างจริงจังและเกิดประโยชน์สูงสุด

2. ผลของการใช้นโยบายอาจทำให้เกิดการขาดแคลนบุคลากรในบางตำแหน่ง เพราะอาจไม่ตรงกับความต้องการบุคลากรของท้องถิ่น ดังนั้นในการจัดสอบควรมีการสำรวจความต้องการบุคลากรของท้องถิ่นทั่วประเทศ เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนในการจัดการสอบให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น และทำให้ท้องถิ่นสามารถได้บุคลากรที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. รัฐบาลควรมีการกำหนดกลยุทธ์ทั้งระยะสั้นและระยะยาวในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤตินิยมชอบด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น มาตรการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ การเพิ่มบทลงโทษ การมีศาลทุจริต การแต่งตั้งกรรมการสอบสวนของข้าราชการเองต้องรวดเร็ว ยุติธรรม การยึดทรัพย์สิน โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ ป.ป.ง. หรืออื่น ๆ รวมถึงมาตรการส่งเสริมให้กำลังใจ รางวัล ประชาชน หน่วยงาน ที่กล้าเปิดโปงการทุจริต และมาตรการด้านสังคม ควรมีการดำเนินการเสริมสร้างการให้การศึกษา และการระแวดระวังของภาคประชาชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของผลของนโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤตินิยมชอบด้านอื่น ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้คำสั่ง คสช. มาตรา 44 เช่น การจัดซื้อ

จัดจ้าง เป็นต้น ซึ่งทำให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการนำนโยบายไปใช้ และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดมาตรการในระยะสั้นและระยะยาวต่อไป

2. ควรศึกษารูปแบบของกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ดวงหทัย อินทะชัย. (2552). กระบวนการทุจริตคอร์รัปชันในการบรรจุและแต่งตั้งพนักงานส่วนท้องถิ่น. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2561). คู่มือในการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริตสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานป้องกันการทุจริตภาคการเมือง สำนักงาน ป.ป.ช..
- สุรพงษ์ แสงเรณู. (2559). ผลกระทบการทุจริตประพฤติมิชอบในการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *ธรรมทรรศน์*, 16(2) กรกฎาคม-ตุลาคม 2559: 45-58.
- หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์. (2560). สอดตกปราบทุจริต แผลใหญ่ 'คสช.' ค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2563, จาก <https://www.posttoday.com/politic/analysis/477909>
- Banfield, Edward C. (1975). *Corruption as a Feature of Governmental Organization*. Cambridge: Harvard University.
- Meny, Y. Fin De Siecle. (1996). *Corruption: Change, Crisis and Shifting Values*. *International Social Sciences Journal* (September 1996): 309-320.

